

Bölüm 8

SPOR KULÜPLERİ

Fatih TURGUT¹
Aziz Enes ŞAHİN²

Çağımızın en önemli olgularından biri olan spor, dünyada bir insan hakkı olarak görülmektedir. Örneğin; Olimpik Anlaşma'nın 4. maddesi "Spor yapmak bir insan hakkıdır. Her kişinin gereksinimleriyle doğru orantıda spor yapma imkanına sahip olması gerekir" şeklindedir. Türkiye açısından değerlendirildiğinde de, benzer durum söz konusudur. 1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 59. maddesinde "Devlet her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder, devlet başarılı sporcuyla korur" şeklinde sporun ve sporcunun desteklenmesi hususunda ifadeler yer almaktadır.

Spor, dünyanın en etkili, en eski ve ulaştığı genişlik düzeyi ile din, politika, kumar ve fuhuş ile birlikte çağımızın en önemli beş toplumsal kurumundan birisi olarak değerlendirilmektedir (Fişek, 1998). Dünya da toplumlarında değişik boyut ve çekici tarafıyla odak noktasında olan spor, büyük ekonomik faydaların yanında, ülkelerin uluslararası alanda tanıtımını sağlar. Öte yandan uluslararası ilişkileri de olumlu etkileyen özellikleri de vardır (Sunay, 2017:203).

Günümüzde insanların sportif gereksinimlerinin belirlenmesi, spora katkı sağlama, sporu yönetme ve spor yapma ihtiyacının giderilmesi amaçlarıyla, üst düzeyde spor ve amatör sporun geliştirilmesinde Spor Kulüpleri ve Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu gönüllü olarak faaliyetlerini sürdüren önemli kuruluşlardır.

Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu, sporu yöneten diğer kurumlar ve Spor Kulüpleri spor yönetimine faydalı olmak amacıyla kurulan organizasyonlardır. Bu organizasyonların sporun idare edilmesinin yanında diğer bir kuruluş amacı toplumun ihtiyaçlarını karşılamaktır.

Spor kulüpleri ise, sivil toplum örgütleri gibi belirli kurallara göre kurulmuş (yasalar, yönetmelikler, tüzükler, sözleşmeler, vb.), üyelerinin yetki ve

¹ Doktora Öğrencisi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, fatihturgut100@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-3641-8452

² Master Öğrencisi, Erzurum Teknik Üniversitesi, azizenes.sahin52@erzurum.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-5648-9886

sorumlulukları belirlenmiş (başkan, yönetim kurulu, denetim kurulu, üyeler), amatör ve profesyonel spor dallarında topluma hizmet veren, sporcuların spor yapabileceği tesis ve malzemelere sahip olan, üst düzey performans sporcularının yetiştirilmesini amaçlayan özel hukuk kuruluşlarıdır (Durmuş,1999:27).

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Sivil toplum kuruluşları, vatandaşların gönüllü olarak bir araya gelerek temelinde ortak bakış, ortak duyarlılık, ortak çıkar, ortak talep olan; devletin hukuki, üretici, idari, ve kültürel organlarının dışındaki alanlarda oluşturulan dernek, sivil girişim, platform, vakıf gibi isimlerle tanımlanan organizasyonlar(yapı) ve etkinliklerdir (Kaya, 2008:23).

Sivil toplum kuruluşlarının sürdürülebilir olması gerçekleştirdikleri faaliyetlerle ilişkilidir. Çevresel faaliyetler, ekonomik değişkenler, kadın sorunları, halk sağlığı, sosyal problemler, eğitim aktiviteleri ve spor faaliyetleri sivil toplum kuruluşlarının sürdürülebilir olabilmesinde rol oynayan faaliyetler olarak kategorize edilebilir (Talas, 2014). Sivil toplum kuruluşları, gerçekleştirdikleri faaliyetleri kar elde etmek için değil, topluma sosyal fayda sağlamak ve bir değer oluşturmak için hizmet odaklı gerçekleştirmektedirler. Maddi kaynaklarını gönüllülerden ve hayırseverlerden gelen bağışlardan, yardımlardan elde etmektedir. Sivil toplum kuruluşları bu maddi kaynaklarını var olma nedenleri dahilinde kullanmakla yükümlüdür (Coşkun, 2006).

Sivil toplum kuruluşları, bireylerin ortak çıkarlarını ve düşüncelerini ifade edebildikleri devletten bağımsız olan bir örgütlenme şeklidir (Özer, 2008). Dernekler, sendikalar, vakıflar ve meslek kuruluşları gibi farklı şekillerde oluşmaktadır. Bu yapılanmalar hukuki yapı özellikleri, işlevleri, nitelikleri, fonksiyonları ve devletle ilişkileri özellikleri ile birbirinden farklılık göstermektedir (Tosun, 2013).

DERNEKLER

5253 Sayılı Dernekler Kanunu'nun 2. maddesine göre dernek; "Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi toplulukları" olarak tanımlanmaktadır (Dernekler Dairesi Başkanlığı, 2004). Dernekler; dinsel, mesleki, kültürel, sportif, siyasal, bilimsel ve sanatsal amaçlarla kurulabilmektedir. Gönüllülük anlayışına bağlı olarak kurulan derneklerin işlevleri arasında kişiyi

toplumsallaştırma ve gerekli toplumsal beceriyi verme gibi kişisel işlevlerin yanında devlet ile aracılık yapma, diğer paydaşlarla ortak paydalar altında buluşma, değerlerin korunması ve değişimlerin gerçekleştirilmesi gibi topluma ilişkin işlevleri de vardır (Yavuz, 1995: 424).

TÜRKİYE AMATÖR SPOR KULÜPLERİ KONFEDERASYONU

Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu (TASKK) 29 Ekim 1980 tarihinde Ankara, Bursa, Trabzon ve Samsun Amatör Spor Kulüpleri Federasyonlarının katılımlarıyla Dernekler Kanunu'na göre kurulmuş en üst örgüttür. Konfederasyon Genel Merkezi Ankara'da bulunmaktadır (TASKK, 2022).

TASKK, sporla ilgili Türkiye'nin en büyük sivil toplum kuruluşudur. İllerde spor kulüplerinin üst kuruluşu olarak Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu (ASKF), Federasyonların üstünde Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu şeklinde yapılanmıştır. İllerde kurulan ASKF sayısı 81'dir. Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği'ne göre bir ilde ASKF kurulabilmesi için en az 15 spor kulübü derneğinin bir araya gelmesi gerekmektedir (TASKK,2022).

Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu amacı;

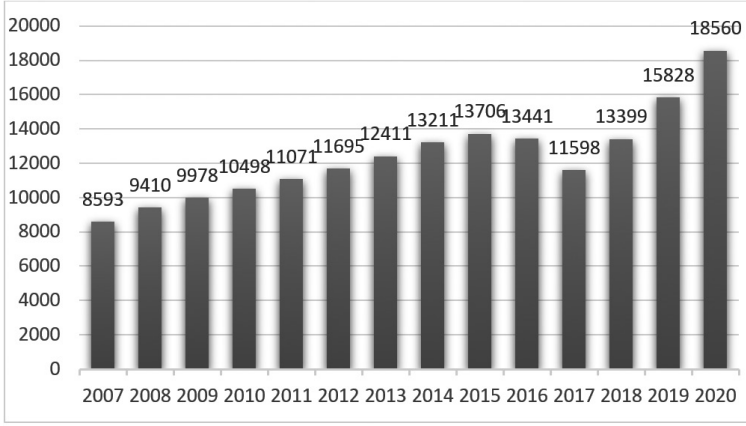
- Spor kulüpleri, yöneticileri ve sporcuları arasında birlik ve dayanışmayı sağlamak,
- Spor kulüplerini desteklemek, kulüplerin durumlarını düzeltmek, iyileştirmek,
- Spor yönetiminde yapılanmayı sağlama ve Türk sporunun çağdaş seviyeye çıkarılmasında katkı yapmak,
- Devlet kuruluşlarıyla olmak üzere tüm gönüllü spor kuruluşları ile el ele çalışmak ve sporda tam demokrasi kurulması için mücadele etmektir (TASKK,2022).

SPOR KULÜPLERİ

Öğüt (2019)'e göre üye ve sporcularını fiziksel aktiviteler ve sağlıklı yaşam tarzı konularında birleştiren, fiziksel kültürün ve sporun uygulanmasını, gelişmesini ve yaygınlaştırılmasını amaç edinen en önemli spor örgütüdür (Öğüt, 2019).

Belirli kurallara göre kurulan, üyelerinin her birinin yetki ve sorumlulukları belli olan gerek amatör gerekse profesyonel spor branşları ile topluma hizmet veren, her yaş grubunun spor yapabileceği tesis, araç gereçlere sahip olan, diğer bir yönü ile de yüksek performans sporcularının yetiştirilmesini amaçlayan özel hukuk kuruluşlarıdır (Masteralaxis, Barr & Hums, 2005).

Türklerde 1855'te somut ilk kulüp kurma hareketi başlamış ve 17 Mayıs 1903 yılında ilk demokratik organizasyon İstanbul Futbol Birliği ismiyle kurulmuştur. İstanbul Futbol Birliği'ne o zaman 1909 sayılı Dernekler Yasası'na göre kurulan Fenerbahçe, Galatasaray, Kadıköy, Moda, Elpis, Strugglers, Dark, Yasson spor kulüpleri de üye olmuştur. İstanbul Futbol Birliği'nin bağlı olduğu bir kanun veya taşra yapı yoktur. Birliğe katılan Spor kulüpleri kendi aralarında bir sözleşmeye imza atmışlardır (Ekenci & Serarşlan, 1997).

Grafik 1. Türkiye'de Spor Kulübü Sayısı (2007-2020)

Günümüze gelindiğinde Spor Kulübü sayısı geçmişe oranla artış göstermiştir. 2. Kalkınma Planı Dönemi (1968-1972)'nde Türkiye'de 1486 tane Spor Kulübü vardır. Grafik 1'de 2007 yılından 2020 yılına kadar ülkemizdeki spor kulübü sayıları verilmiştir. 2007 yılından 2015 yılına kadar orantılı bir şekilde artış gösteren spor kulübü sayısı, 2016 yılında yaşanan kriz sebebiyle düştüğü söylenebilir. 31.12.2020 itibariyle ülkemizde kurulu spor kulübü sayısı 18.560'tır. 2022 yılına bakıldığında ise Spor Kulübü sayısı 20.000'in üzerine çıkmıştır.

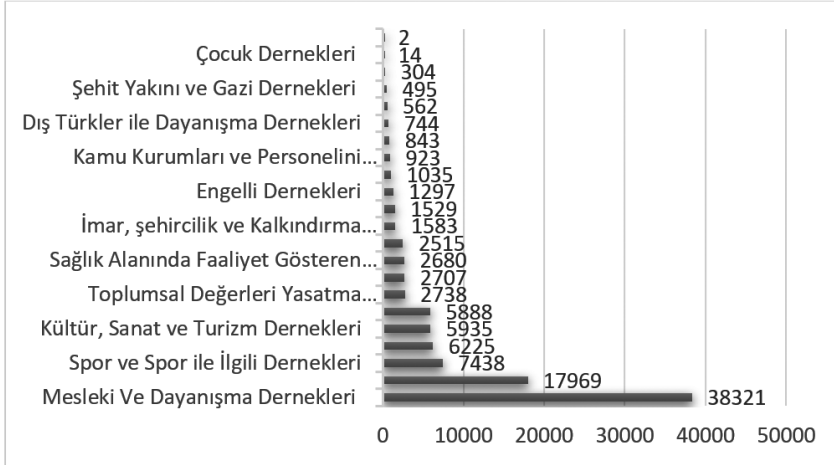
Günümüzde spor kulüpleri, sporcuların, üyelerin ve teknik ekibin bir hedef doğrultusunda bir araya geldiği yerler olarak, sporculara sporu bilimsel açıdan öğreten ve uygulatan tüzel kişilerdir. Spor kulüpleri, dernek ve şirket olarak iki farklı tüzel kişiliğe sahip olabilmektedir. Dernekler kar amacı gütmeyen gönüllü kuruluşlardır. Şirketler ise tamamen kar amacı olan tüzel kişilerdir (Durmuş, 1998).

SPOR KULÜPLERİNİN DERNEK ŞEKLİNDE YAPILANMASI

Türk Dil Kurumu, "görüşme, konuşma, okuma, spor yapma vb. amaçlarla, yalnız üye olanların toplandıkları yer" şeklinde kulübü tanımlamaktadır. Türk Dil

Kurumu spor kulübünü ise “değişik dallarda özellikle gençlerin faaliyetleri için kurulmuş, ilgili devlet kurumuna kayıt ve tescilini yaptırmış olan ve Dernekler Kanunu’na göre yönetilen kuruluş” şeklinde tanımlamıştır. Dernekler Yasası’na göre kurulan spor kulüplerinin asıl amacı kar elde etmek değildir. Spor Kulüpleri gönüllü olarak kurulmuş birliklerdir.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği’ne göre spor kulübü; “Spor faaliyetlerinde bulunmak amacıyla kurularak Genel Müdürlüğe kayıt ve tescilini yaptıran dernekleri” ifade etmektedir (Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2023). Ülkemizde sivil toplum örgütü olarak dernekler statüsünde kurulan spor derneklerinin sayısı Grafik 2’de İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü verilerine göre toplamda 7438’dir.

Grafik 2. Türkiye’de Faal Dernek Sayıları

Türkiye’de bir sivil toplum kuruluşu olarak kurulan spor ile ilgili dernekler sportif alanda önemli bir güç oluşturmaktadır. Bu alanda çalışma yapan tüm spor kulüpleri sivil toplum temelli örgütlenmelerdir. Bu bağlamda futbol, hentbol, basketbol, voleybol vb. tüm branşlarda amatör veya profesyonel spor yapmayı sağlayan tüm spor kulüpleri, topluma fayda sağlayan sivil toplum kuruluşu olarak kabul edilmektedir. Kendi finansal kaynaklarıyla beraber devlet desteği de alarak faaliyetlerine devam etmektedirler.

SPOR KULÜPLERİNİN ŞİRKET ŞEKLİNDE YAPILANMASI

Spor kulüplerinin şirketleşme yoluna giderek faaliyetleri sonucunda kar elde ettikleri bilinmektedir. 3289 sayılı GSGM kanunu 24. maddesinde, sadece futbol spor kulüplerinin profesyonel takımlarını, Türk Ticaret kanunu hükümlerine göre kuracakları veya kurulmuş olan şirketlere devredebilecekleri belirtilmiştir (Ertaş,2005).

5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun muafiyetleri düzenleyen 4. maddesinin j bendinde ve 7. maddesinin 8. bendinde yer alan "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ile özerk spor federasyonlarına tescil edilmiş spor kulüplerinin idman ve spor faaliyetlerinde bulunan iktisadi işletmeleri ile sadece idman ve spor faaliyetlerinde bulunan anonim şirketler, Beden Terbiyesi Teşkilatı'na dahil derneklere veya kamu idare ve müesseselerine ait idman ve spor müesseseleri ile sadece idman ve spor faaliyetlerinde bulunan anonim şirketlerin" kurumlar vergisinden muaftır şeklinde belirtilmiştir. Yine "Anonim şirketler, Beden Terbiyesi Teşkilatının yayınlayacağı tüzük ve genelgeler çerçevesinde idman ve spor faaliyetlerinde bulunacaklar, bunun dışında herhangi bir faaliyette bulunmayacaklardır. Bu şartların ihlali halinde muafiyetten yararlanmaları mümkün olamayacaktır" şeklinde yer almaktadır.

Türkiye'de şirketleşmeye giden kulüplere bakıldığında Malatya spor, Türkiye'de futbol kulüpleri arasında şirketleşen ilk spor kulübüdür. İstanbulspor'un futbol şubesi İstanbulspor Faaliyetleri ve Ticaret A.Ş'ye devredilmiştir. Çanakkale Dardanel spor A.Ş. 1996-1997 sezonunda şirketleşerek Dardanel Spor Faaliyetleri Anonim Şirketi adını almıştır. Karşıyaka Spor Kulübü A.Ş., 1998 yılında Holding'e devir olarak anonim şirkete dönüştürülmüştür. Holding ile bünyesindeki bazı şirketlerin ortak olduğu şirkete Karşıyaka Spor Hizmetleri ve Ticaret A.Ş. adı verilmiştir. Adanaspor A.Ş., 1998 yılında şirketleşerek Adanaspor Spor Faaliyetleri Anonim Şirketi adını almış ve 2005 yılında ekonomik sıkıntılardan dolayı iflas etmiştir. Van spor şirketleşerek şirket konuma geçerek sınır ticaretinden ve işlettiği lokantalardan elde ettiği gelirleri kulübe aktarmıştır. Ancak valilik şirketi özelleştirme yoluna gitmiştir. Göztepe Spor Kulübü'nün futbol şubesi 1998 yılında şirketleşerek Göztepe Spor Hizmetleri ve Ticaret A.Ş. adını almıştır (Günüşiği Gazetesi, 2009).

Bu şekilde profesyonel futbol spor kuruluşlarının ticaret şirketi şeklinde örgütlenmesine izin verilmiştir. Profesyonel futbol dışında kalan amatör futbol dâhil diğer hiçbir kulübün ticari bir şirket şeklinde örgütlenmesine müsaade edilmemiştir.

Tablo 1. Kalkınma Planlarında Spor Kulüpleri

İlkeler, Tedbirler ve Politikalar

2. Kalkınma Planı (1968-1972)

“Spor kulüplerinin; farklı spor branşlarında amatör faaliyet göstermelerine ve çok sayıda bireyin spor ve kültür etkinliklerine aktif olarak katılmasına olanak sağlayacak kuruluşlar haline gelmeleri teşvik edilecektir”.

“Spor kulüplerinin içinde buldukları şartların, ilkelerin ışığında değiştirilmesi ve kulüplerin, memleket sporunun kalkınması için yaygın spor ve sosyal faaliyetleri geliştirir niteliğe kavuşturulmaları zorunludur. Bu amaçla kulüplerin mevcut varlıklarının hisselerle bölünerek üyelerine devri, böylece elde edilen kaynağın yeni tesisler yapımı için kullanılması sağlanacaktır. Hisse senedi sahiplerine sağlanacak, kulübün tesis ve faaliyetlerinden yararlanmadaki avantajlar bir teşvik unsuru olacaktır. Bu düzenin kurulması, üyelerin kulübün yönetimi ile ilgilenmelerini artıracak ve kulüp faaliyetleri genişleyecektir”.

“Spor Kulüplerinin planları ve amaçlarını gerçekleştirmeleri için uygun yatırımlarına yönelik uzun vadeli, düşük faizli kredi olarak Spor-Toto fonları sağlanacaktır. Spor kulüpleri sosyal ve kültürel alanlarda çalışmalar yapmaya teşvik edilecek, faaliyetlerini çok fazla sayıda spor branşına yöneltmelerine yönelik desteklenecek”.

3.Kalkınma Planı (1973-1977)

“Spor kulüplerinin faaliyetleri ile ilgili hukuk değişiklikler ve düzenlemeler gerçekleşinceye kadar, spor kulüplerinin sosyal ve kültürel alanlarda da çalışmalar yapmaları teşvik edilecek ve kulüplerin amatör faaliyetini artırıcı yönde tedbirler alınacaktır”.

“Devlet’in her türlü özendirme tedbirleri yalnız amatör kulüpler için uygulanacak, sporun gelişmesini engelleyen profesyonellik teşvik edilmeyecektir. Kamu kuruluşlarına bağlı olan profesyonel kulüpler amatör olarak faaliyet gösterecektir”.

4.Kalkınma Planı (1979-1983)

“Kamu eliyle yapılacak ve yapılmış olan spor tesislerinin spor kulüplerine kiralanması hususu tekrar değerlendirilecek ve tesislerin kısa süreli kiralanması ve güne uygun fiyatlandırması sağlanacaktır”.

“Profesyonel futbol şubeleri olan amatör spor kulüplerinin, kuruluş ve işleyişleri tekrardan incelenecek, uygulamadaki aksaklıklar ortadan kaldırılacak, profesyonelliğin amatör sporu engellemesinin önüne geçilecektir. Ayrıca, amatör spor kulüplerinin profesyonel spor şeklinde faaliyet gösteren şubeleri dernek statüsünden çıkarılacak, şirket statüsüne geçmeleri sağlanacaktır”.

“Gerekli girişimlerle, amatör spor kulüplerinin amatör faaliyetleri desteklenecektir. Kamu kuruluşlarına dayalı profesyonel futbol kulüplerinin amatörlüğe dönüşmesi sağlanacaktır”.

5.Kalkınma Planı (1985-1989)

Amatör spor teşvik edilecek ve Beden eğitimi ve spor yaygın hale getirilmeye çalışılacak.

Amatör sporda hedeflenen düzeye ulaşılabilmesi için, uluslararası düzeyde başarı sağlayacak sporcuların yetiştirilmesine ağırlık verileceği ve geleneksel spor dallarının geliştirileceği ifade edilmiştir.

Tablo 1. Kalkınma Planlarında Spor Kulüpleri

İlkeler, Tedbirler ve Politikalar

6.Kalkınma Planı (1990-1994)

Spora ilişkin mevzuat düzenlenecek, profesyonelliğe uygun olan branşlarda, profesyonel spor teşvik edilecek.

Her yaş grubunda bireylerin izleyici durumundan çıkarılarak aktif spor yapmalarına olanak sağlanacak ve amatör sporda üst düzey seviyede başarılı sporcuların yetişmesi ve desteklenmesine önem verilecek.

8. Kalkınma Planı (2001-2005)

Spor tesisleri ve etkinliklerinin, spor elemanının hizmet içi eğitimleri, idari ve mali bakımdan bağımsız olan spor kulüplerine, federasyonlar ve mahalli idarelerce yapılmasına ve işletilmesine olanak verilecek, kamunun görevi ise denetlemek, yönlendirmek, teşvik etmek ve alandaki bilim-teknoloji yeniliklerine uyum sağlamak olacak. Kulüp ve federasyonların kurumsallaşarak, kendini finanse eden bir yapıya dönüşmeleri sağlanacak. Tüm okullara bir beden eğitimi ve spor öğretmeni, her kulübe eğitilmiş bir spor yöneticisi, her spor branşında ve her kulüpte eğitilmiş antrenörlerin istihdamı ve spor alanlarının sayısının artırılmasını sağlayacak teşvikler yapılacak ve yönlendirmeler yapılacaktır.

11. Kalkınma Planı (2019-2023)

“Spor eğitimi, okul öncesinden başlayarak ilk ve ortaöğretim kademelerinde yaygınlaştırılacak, okul spor müsabakaları faaliyet çeşitliliği ile okul spor kulübü sayısı artırılarak çocukların farklı spor branşlarına yönlendirilmesi sağlanacaktır”.

Okul ve mahalle spor kulüplerinin dijital ortamda da entegrasyonu ile bu kulüplerin izleme ve değerlendirme işlemi kolaylaştırılacak ve performans göstergelerinin doğrulanabilir olması sağlanacaktır.

Gelişmeler

2.Kalkınma Planı (1968-1972)

Spor Kulüpleri Türkiye’de iki şekilde kurulmuştur. Beden Terbiyesi Kanununa bağlı kurulan kulüpler, resmi kurumlara bağlı olan kulüpleri, teşkilatça kurulmuş olan gençlik kulüplerini, özel kurumlara ait gençlik kulüplerini ve ordu spor güçlerini kapsar. Cemiyetler Kanununa bağlı kurulan kulüpler ise, ihtisas kulüpleri ve gençlik spor kulüpleridir.

Türkiye’de 1966 yılında 1486 spor kulübü yer almaktadır. Bu kulüplerin büyük kısmını imkanları sınırlı olan, tesisleri ve kulüp idari binası olmayan kulüpler oluşturmaktadır. Bu kulüpler 160 000 in üzerinde kayıtlı sporcuya sahiptir. Sporcuların aktif durumda olup olmadıkları belli değildir ama tescil edilmiş sporculardır. İmkanları daha iyi kuruluşlar, genel olarak profesyonel futbol şubesi olan kulüplerdir. Sporcu yetiştirmeyen bu kulüplerin futbol dışındaki spor branşlarına ilgileri yeterli değildir. Bu nedenle sporcu yetiştirmemektedir. Kulüplerin başarısı belli bir spor branşında alınan sonuçlarla ölçülmesi bu kulüplerin diğer fonksiyonlarına yeterli ilgiyi göstermedikleri sonucunu doğurmaktadır. Bu kulüplerin bütçelerinin yüzde 80’ninin personel gideri olmasına neden olmaktadır.

Tablo 1. Kalkınma Planlarında Spor Kulüpleri

Gelişmeler

3.Kalkınma Planı (1973-1977)

“Uygar ülkelerde sporcu kaynağı, eğitim kurumlan ve spor kulüpleridir. Türkiye’de eğitim kurumları sporcu yetiştirmede yeterli bir kaynak olamamaktadır. Spor kulüplerinin gelişimi de diğer ülkelerdeki örneklerinin aksi yönde olmuş, bunların tüm kişilerin spor yapması için kurulmaları gerekirken tam aksine küçük bir azınlığın spor yaptığı ve fakat büyük bir kitlenin taraftar ve seyirci olarak ilgilendiği kuruluşlar halinde gelişmişlerdir”.

“Temelde sporcu kaynağı çeşitli düzeylerdeki eğitim kurumlan ve spor kulüpleridir. Ancak, Türkiye’de eğitim kurumlan sporcu yetiştirmede yeterli bir kaynak olamamıştır. Spor kulüpleri toplumun tüm kesimlerinin spor yapmalarına olanak sağlamak için kurulmaları gerekirken, tersine, küçük bir azınlığın spor yaptığı, büyük bir kitlenin de seyirci olarak ilgilendiği kuruluşlar biçiminde gelişmişlerdir”.

7.Kalkınma Planı (1996-2000)

“Spora ayrılan kaynakların artırılması, tesislerin rasyonel kullanılması, sporla ilgili insan gücü ihtiyaçlarının karşılanması, yeni bir yapılanmaya gidilmesi, özel sektörün, mahalli idarelerin ve spor kulüplerinin rolünün ve katkısının artırılması ihtiyacı devam etmektedir”.

10. Kalkınma Planı (2014-2018)

“Spor alanında tesisleşme, lisanslı sporcu, antrenör ve kulüp sayılarında önemli gelişmeler sağlanmış, spor federasyonlarının statüsü güçlendirilmiş ve hizmet sunumunda etkinliği artırmak amacıyla merkez ve bağlı teşkilatlar yeniden yapılandırılmıştır. 2006-2012 döneminde amatör spor branşlarında görevli antrenör sayısı 3,2 kat artarak 156 bine, bu branşlarda kayıtlı lisanslı sporcu sayısı yüzde 98 artışla 3,5 milyona ve spor kulübü sayısı yüzde 55 artarak 11 bin 695’e ulaşmıştır”.

Tablo 2. Spor Şuralarında Spor Kulüpleri

Kararlar

1.Spor Şurası (1946)

“Profesyonelliğin beynelmilel federasyonların telakki, nizam ve talimatnamelerine uygun olarak Türk sporuna girmesi, Türk futbol takımlarında yalnız dahili ve resmi maçlarda öğretici vasfa haiz bir yabancı elemanın yer alması. Kulüplerde beden eğitimi öğretmenlerinden yararlanılmalı, başarılı kulüplere yardım teşviki yapılmalıdır”.

2.Spor Şurası (1961)

“Amatör Spor Kulüpleri teşkilatça müsaade edilecek her branşta profesyonel sporcu veya takım bulundurabileceklerdir”.

4.Spor Şurası (1990)

“Spor kulüpleri kuruluş, işleyiş ve denetiminin siyasi partiler, sendikalar kanunları gibi ayrı bir kanunla düzenlenmesi ve Spor kulüplerimize, özürülülerin spor yapabilecekleri dallarda spor yapabilmeleri için destek sağlanması” maddeleri yer almaktadır.

Tablo 2. Spor Şuralarında Spor Kulüpleri

Kararlar

5.Spor Şurası (1999)

“Spor kulüplerinin Genel Müdürlüğün kontrolünde ve kuruluş amaçlarına uygun faaliyet gösterip göstermediklerini ve Genel Müdürlük bütçesinden yapılan yardımların spor kulüplerinin amacı doğrultusunda harcanıp harcanmadığının denetlenebilmesine imkan verecek bir oluşuma gidilmeli”.

“Sporcu, eğitici ve öğretici yetiştirilmesine önem verilerek spor kulüplerinin uluslararası normlarla kabul edilen düzeyde geliştirilmesi ve faaliyete uygun hale getirilmesi sağlanmalı.

Şirketleşme ve sponsorlukla ilgili esaslara önem verilmeli”.

“Yasanın çağdaş biçimde düzenlenmesi ve çeşitli gerekçeler ileri sürülerek sık sık değiştirilmesine imkan vermeyecek şekilde çağdaş biçimde düzenlenmesi. Spor Kulüplerinin eğitim ağırlıklı faaliyet gösterebilmelerine imkan verilmeli”.

6.Spor Şurası (2008)

“Spor kulüplerinin üye ve kurucularında aranan gerekli şartlara ilaveten, yönetim kurulu üyelerinde 6 ay ve üzeri hak mahrumiyeti alanlara yönetici olmama şartı getirilmelidir.

Yönetim kurulunun Genel Kurulda ibra edilmemesi veya yapılan denetim sonrasında kamu davası açılıp mahkumiyet almaları halinde kulüp yönetiminde bir daha görev almamaları sağlanmalıdır. Spor kulüplerinin genel kurulda seçilen yönetim kurulu üyeleri, kulüpleri denetleyen birimin vereceği ilk hizmet içi seminerine katılarak yöneticilik formasyonu almaları zorunlu olmalıdır. Spor kulüpleri alt yapılarında minikler kategorisinde çalıştırıcılık yapacak antrenörlerde eğitimci formasyonu aranmalı ve çalışmalar oyun formatında yapılmalı”.

“Spor kulüplerinde okul-aile-kulüp iş birliğini arttırıcı tedbirler alınmalıdır. Spor kulüpleri yasası dernekler yasasından ayrılmalıdır. Kulüplerin kontrolsüz harcamaları ile borçlanmalarının engellenmesi için spor üst kurulu bünyesinde denetleme kurulu oluşturulmalıdır. Federasyonların kulüplere ayni ve nakdi yardımda bulunmalıdır. Kamu kurum ve kuruluşları spora destek vermeli veya ligleri oluşmamış branşlarda kulüpleşerek lig oluşmasına katkıda bulunmalıdır. Üniversiteler elit spor içinde daha fazla yer almalı, üniversite spor ligleri oluşmalı ve sporculara burs sistemi oluşturulmalıdır.

Kulüp yöneticilerinin mali destekleri ile yürütülen kulüp yapılarının değiştirilerek, bütün üyelerinin (kulüp içinde spor yapan çocukların velileri, yetişkin sporcu üyeler) mali desteği ile yürüyen yapıya dönüştürülmelidir”.

1946 yılında gerçekleşen 1. Spor Şurası incelendiğinde Spor Kulüpleri'nde beden eğitimi öğretmenlerinden faydalanılması gerektiğine, futbol takımlarında bir yabancıyı oynatılabileceğine, profesyonel sporun Türk sporuna girmesine ve kulüplere yardım edilmesine vurgu yapılmıştır. Yine 1961 yılında yapılan 2. Spor Şurası'nda Amatör Spor Kulüplerinin profesyonel takım ve sporcu bulundurabileceği kararları dikkat çekmektedir.

1968-1972 dönemine denk gelen 2. Kalkınma Planı'nda ise; Spor kulüplerinin amatör faaliyet göstermeleri ve insanların sportif ve kültürel etkinlik düzenlemeleri için teşvik edileceği belirtilmiştir. Bu şekilde herkes için spor anlayışının temelleri atılmıştır. Memleket ve yaygın sporun, sosyal faaliyetlerin geliştirilmesini öngören ve spor kulüplerinin faaliyetlerini düzenleyen ilke, tedbir ve politikalar belirlenmiştir. Bu dönem Türkiye'de 1486 spor kulübünün olduğu bilinmektedir. Tesislerin dahi olmadığı kulüplerde kayıtlı sporcu sayısı 160.000 bin üzerindedir. İmkani olan kulüpler profesyonel futbol şubesi olan spor kulüpleridir.

3.Kalkınma Planının (1973-1977)'da belirtilen en önemli ilke ve tedbir Devlet'in amatör sporu desteklemesi ve kamu kurumlarına bağlı profesyonel kulüplerin amatör olarak faaliyet göstermesidir. Gelişmiş ülkelerde sporcu yetiştirmenin kaynağı okullar ve spor kulüpleridir. Fakat eğitim kurumları sporcu kaynağında yetersiz bulunmuş sadece belli bir sınıfın spor yaptığı belirtilmiştir. Bu plan döneminde de herkesin spor yapma hakkına sahip olduğu temel politika olarak ifade edilmiştir.

4.Kalkınma Planının (1979-1983)'da tesislerin yetersiz olması nedeniyle kiralama yoluna gidileceği, profesyonelliğin amatör spora engel olmasının önüne geçileceği ve kamuya bağlı profesyonel futbol kulüplerinin amatöre dönmelerinin sağlanması gerektiği belirlenen ilke ve tedbirler arasındadır. 5. Kalkınma Planı (1985-1989) döneminde; Beden Eğitimi ve Spor'un yaygınlaşması, amatör sporun teşvik edilmesi, geleneksel spor dallarının geliştirilmesi gerektiği ve dünyada mücadele edecek sporcuların yetiştirilmesi kararları alınmıştır.

6. Kalkınma Planının (1990-1994)'da insanların sporu izlemekten çok spor yapmasına imkan verileceği, uluslararası sporcu yetiştirileceği, bu sporcuların destekleneceği ve sporla ilgili mevzuatı düzenleme kararları alınmıştır. Benzer olarak 1990 yılında yapılan 4. Spor Şurası'nda Spor Kulüplerinin işleyiş ve denetiminin yeni bir yasa ile düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

7. Kalkınma Planı (1996-2000) gelişmelerine bakıldığında Spor Kulüplerinin rolünün ve katkısının artırılmasına vurgu yapılmıştır. Bu dönemde yapılan 5. Spor Şurası (1999)'da Spor Kulüplerine yönelik olarak Genel Müdürlük'ten yapılan yardımların denetiminin sağlanması için bir yapıya ihtiyaç olduğu, Spor Kulüplerinin uluslararası ilkelere uygun geliştirilmesi gerektiği ve faaliyetlerini uygun hale getirmesi gerektiği, şirketleşme ve sponsorluğa önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca bir Spor Kulüpleri yasasına, ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir.

8.Kalkınma Planının (2001-2005)'da kulüp ve federasyonların kurumsallaşması ve kendini finanse eden bir yapıya dönüşmesinin destekleneceği belirtilmiştir. Tüm okullara bir beden eğitimi öğretmeni, her kulübe bir spor yöneticisi ve antrenörün istihdam edileceği kararları alınmıştır. 2008 yılında yapılan 6.Spor Şurası'nda Spor Kulüplerinin dernekler yasasından çıkarılması açıkça belirtilmiştir. Spor Kulüplerinin kontrolsüz harcamalarının önüne geçilmesi için spor üst kurulu bünyesinde denetleme kurulunun oluşması gerektiği ifade edilmiştir.

10.Kalkınma Planının (2014-2018)'da spor alanında tesisleşme, lisanslı sporcu, antrenör ve kulüp sayısında önemli gelişmelerin sağlandığı görülmektedir. Merkez teşkilatının yeniden yapıldığı belirtilmiştir. 11.Kalkınma Planının (2019-2023)'da ise sporun okul öncesinden başlatılması, okul spor maçları faaliyet çeşitliliğinin artırılması, çocukların farklı spor branşlarına yönlendirilmesi, okul ve mahalle spor kulüplerinin dijital ortama uyumu sağlanacaktır. Bu şekilde kulüplerin daha kolay değerlendirilebileceği performans göstergelerinin oluşabileceği belirtilmiştir.

SPOR KULÜPLERİ VE SPOR FEDERASYONLARI KANUNU

Ülkemizin en önemli spor organizasyonlarının bir tanesi spor kulüpleridir. Spor kulüplerinin ayakta durabilmeleri, hedef kitleye ulaşabilmeleri ve başarılarını devam ettirebilmeleri, strateji geliştirebilmeleri için girişimci, yenilikçi, şeffaf ve iletişim kurabilen bir yönetim anlayışına sahip olmaları gerekmektedir. Bu kapsamda Spor Kulüpleri'nin amacı hedef kitleye daha kolay ulaşabilmek için sporcu yetiştirmek, yetiştirdiği sporcuyu büyük kulüplere ve milli takımlara göndermektir. Bu şekilde kulüp için prestij kaynağı oluşacaktır. Zira sporcunun hedefi de büyük takımlarda spor hayatını devam ettirmek, milli olmak, devamında toplumda sosyal statü ve para kazanmaktır.

Spor Kulüpleri, ülkemize sporcu yetiştiren, sosyal sorumluluk projeleri gerçekleştiren ve spor yapma imkanı veren topluma faydalı olan sivil toplum örgütleridir. Spor kulüpleri ile ilgili yasalara ihtiyaç olduğu ve spor kulüpleri ile ilgili düzenlemelerin yapılması gerektiği Kalkınma Planları ve Spor Şuraları'nda vurgulanmıştır. Uzun yıllar süren çalışmalar sonucunda Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu TBMM'de kabul edilmiştir.

Tablo 3. Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu

Amaç ve Kapsam

Bu Kanunun amacı; “Spor kulüpleri, spor anonim şirketleri ve spor federasyonlarının kuruluşu, organları, üst kuruluş oluşturmaları, gelir ve giderleri, bütçe ve harcama esasları, görev, yetki ve sorumlulukları, denetimleri, bunlara yapılacak her türlü yardımın şekil ve şartları ile bunlara ilişkin diğer hususlara dair usul ve esasları düzenlemektir”.

Tanımlar

i) Spor anonim şirketi: “Bir spor kulübünün bağlı ortaklığı veya iştiraki olarak ya da spor kulübünden bağımsız şekilde 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na göre kurulan ve spor faaliyetinde bulunmak amacıyla Bakanlığa tescilini yaptıran anonim şirketi”dir.

ö) Spor kulübü: “Bakanlık ve spor federasyonlarının faaliyetlerine katılmak amacıyla Bakanlığa tescilini yaptıran özel hukuk tüzel kişilerini”.

k) Spor kulübü yöneticisi: “Spor kulübü yönetim kurulu üyeleri ile yönetim kurulunca kendisine spor kulübünün yönetimi veya temsili görevi verilmiş gerçek veya tüzel kişiyi”.

Spor Kulüpleri

Kuruluş ve Tüzel Kişiliğin Kazanılması

(1) “Spor kulüpleri, spor faaliyetlerine katılmak amacıyla gerçek veya tüzel en az yedi kişi tarafından kurulur”.

(2) “Spor kulübü kurmak için kuruluş bildirimini, tüzük ve gerekli diğer belgelerle birlikte Bakanlığa başvuruda bulunulur”.

(3) “Kuruluş bildirimini ve belgelerin doğruluğu ile kulüp tüzüğü Bakanlık tarafından altmış gün içinde dosya üzerinden incelenir. Kuruluş bildirimini, tüzük ve kurucuların hukuki durumlarında mevzuata aykırılık veya noksanlık tespit edildiği takdirde bunların giderilmesi veya tamamlanması derhâl kuruculardan istenir. Bu istemin tebliğinden başlayarak en geç altmış gün içinde belirtilen noksanlık tamamlanmaz veya mevzuata aykırılık giderilmezse başvuru Bakanlık tarafından reddedilir”.

(4) “Kuruluş bildirimini, tüzük ve diğer belgelerde mevzuata aykırılık veya noksanlık bulunmaz ya da bu aykırılık veya noksanlık süresinde giderilmiş bulunursa spor kulübü Bakanlık tarafından spor kulüpleri siciline tescil edilir ve bu tescille tüzel kişilik kazanır”.

(5) “Spor kulübünün tüzüğünde; spor kulübünün adı, amacı, gelir kaynakları, üyelik koşulları ve organları ile geçici yönetim kurulunun yer alması zorunludur”.

(6) “Kuruluş bildirimini, tescilin şartları ve tüzüğün içeriği ile gerekli belgelerle ilişkin diğer hususlar Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir”.

Spor Faaliyetlerine Katılım

(1) “Spor kulüplerinin bir spor dalında faaliyetlere katılabilmesi, bu spor dalının bağlı olduğu spor federasyonu tarafından tescil edilmesine bağlıdır. İlgili spor dalı tescilleri, spor federasyonları tarafından ayrıca Bakanlığa bildirilir”.

(2) “Tescilin yapılması, başvuru şekli ve gerekli belgelere ilişkin usul ve esaslar, ilgili spor federasyonunun talimatları ile düzenlenir”.

Tablo 3. Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu

Spor Kulüplerinin Organları

- (1) "Spor kulüplerinin zorunlu organları; genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kuruludur".
- (2) "Spor kulüpleri; disiplin, divan, bilim ve sağlık, eğitim, mali, sicil, basın ve halkla ilişkiler ve benzeri amaçlarına uygun başka organlar oluşturabilir. Ancak bu organlara zorunlu organların görev, yetki ve sorumlulukları devredilemez".
- (3) "Spor kulüpleri, genel kurulca yapılan seçimi izleyen otuz gün içinde yönetim kurulu, denetim kurulu ve varsa spor kulübünün diğer organlarına seçilen asıl ve yedek üyelerine ilişkin bilgi ve buna ilişkin dayanak belgeleri Bakanlığa bildirmekle yükümlüdür. Spor kulüplerinde okul-aile-kulüp iş birliğini arttırıcı tedbirler alınmalıdır. Spor kulüpleri yasası dernekler yasasından ayrılmalıdır. Kulüplerin kontrolsüz harcamaları ile borçlanmalarının engellenmesi için spor üst kurulu bünyesinde denetleme kurulu oluşturulmalıdır".

Spor kulüplerine üye olma

- (1) "Fiil ehliyetine sahip kişiler, spor kulüplerine üye olma hakkına sahiptir. Üyelik başvurusu yazılı olarak yapılır ve kulüp yönetim kurulunca otuz gün içinde karara bağlanır. Sonuç, başvuru sahibine yazılı olarak bildirilir. Başvurusu kabul edilen üye, bu amaçla tutulacak deftere kaydedilir".
- (2) "Üyelik için ilgili mevzuat veya tüzükte aranan nitelikleri sonradan kaybedenlerin üyeliği kendiliğinden sona erer".
- (3) "Üyelik başvurusu, tüzükte gösterilen sebepler dışında ancak haklı sebeple reddedilebilir".

Genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kurulu

- (1) "Genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kurulunun oluşumu, toplanması, görev ve yetkileri, tutulacak defterler ile kararları hakkında 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu ve 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulanır".
- (2) "Spor kulüpleri tarafından tutulacak defter ve kayıtlar ile ilgili usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir".

Birleşme ve Mal varlığının devri

- (1) "Spor kulüpleri genel kurul üye tam sayısının en az dörtte üçünün katılacağı genel kurul toplantısında, toplantıya katılanların en az salt çoğunluğunun oyu ile alınacak kararlar aynı ilde bulunan başka bir spor kulübü ile birleşebilir".
- (2) "Birleşme; spor kulüpleri siciline tescil ile geçerlilik kazanır ve devrolunan spor kulübünün tescil anındaki bütün aktif ve pasifi kendiliğinden devralan spor kulübüne geçer. Bu birleşme ile devrolunan spor kulübünün üyeleri kendiliğinden devralan spor kulübünün üyesi olur, devrolunan spor kulübü tasfiye edilmeksizin sona erer ve spor kulüpleri sicilinden silinir".
- (3) "Devrolunan spor kulübüne ait sportif tarihçe ve sportif başarı devralan spor kulübüne geçmiş sayılır. Devralan spor kulübü, lige katılımı veya tescil edilen isminde devrolunan spor kulübü izlenimini verecek herhangi bir değişiklik yapamaz. Devrolunan spor kulübünün müsabakalara katılım ismi veya unvanı yeniden tescil edilmez".

Tablo 3. Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu

Spor kulüplerinin sona ermesi, faaliyetinin yasaklanması ve tescilinin iptali

(1) Spor kulüpleri aşağıdaki hâllerde kendiliğinden sona erer:

- a) “İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması”.
- b) “Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hâle gelmesi”.
- c) “Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması”.

Spor Tesisi

(1) “Spor kulüpleri ve spor anonim şirketleri, faaliyet gösterdikleri spor dallarına uygun saha, yarışma alanı veya tesisleri yapar, yaptırır, işletir, kiralar veya kendisine tahsis edilmesi için gerekli iş ve işlemleri yürütür”.

(2) **“Bakanlık, tüm kamu kurum ve kuruluşlarının spor salonları, sahaları ve tesislerinin verimli kullanılması ile bu tesislerden spor kulüpleri ve spor anonim şirketlerinin bir program dâhilinde ortaklaşa yararlanabilmeleri için gerekli tedbirleri alır. Buna ilişkin usul ve esaslar Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve Bakanlık tarafından belirlenir”.**

(3) “Spor tesislerinde Dünya Doping Mücadele Ajansı (WADA) tarafından ilan edilen yasaklılar listesindeki maddeler ve bu maddeleri içeren ürünlerin bulundurulması, tüketimi ve satışı yasaktır”.

(4) “Bakanlık, sporcu yetiştirme, sporda altyapının desteklenmesi ve spor müsabakalarında kullanılmak amacıyla mülkiyetindeki veya tasarrufundaki taşınmazları spor anonim şirketlerine ve üst kuruluşlara on yıla kadar 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu’nda öngörülen pazarlık usulüyle kiralayabilir ya da kırk dokuz yıla kadar irtifak hakkı tesis edebilir”.

Kamu yararına çalışan spor kulüpleri

(1) “Kamu yararına çalışan spor kulüpleri, Hazine ve Maliye Bakanlığının ve ilgili spor federasyonunun görüşü alınarak Bakanın teklifi ve Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenir”.

(2) Bir spor kulübünün kamu yararına çalışan spor kulübü sayılabilmesi için;

- a) “En az iki yıldır faaliyette bulunuyor olması”,
- b) “Faaliyette bulunduğu spor dallarına elverişli spor tesislerinin mülkiyetine veya uzun süreli kiracılık ya da tahsis hakkına sahip bulunması”,
- c) “En az üçü olimpik, paralimpik veya deaflimpik spor dalı olmak üzere altı ayrı spor dalında faaliyette bulunması”,
- ç) “İhtisas spor kulübü şeklinde kurulanlarda ise olimpik spor dallarının dünya şampiyonalarına sporcusunun katılması veya faaliyette bulunduğu her spor dalında olimpik, paralimpik veya deaflimpik oyunlarına sporcu göndermesi”,
- d) “Faaliyet gösterdiği spor dallarından en az birinde bağlı olduğu spor federasyonu tarafından düzenlenen en üst düzeydeki spor faaliyetine katılması, şarttır”.

Tablo 3. Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu

Üst Kuruluş

(1) “Amatör spor faaliyetlerinde bulunan spor kulüpleri ve spor anonim şirketleri, il sınırları içerisinde en az on beş spor kulübü veya spor anonim şirketinin bir araya gelmesiyle federasyon, en az on beş federasyonun bir araya gelmesiyle de konfederasyon kurabilirler”.

(2) “Üst kuruluşların kuruluş bildirimini, tüzük ve gerekli diğer belgeler ile birlikte Bakanlığa başvuruda bulunulur. Bakanlık tarafından tescil edildikten sonra özel hukuk tüzel kişiliği kazanılır”.

Denetim ve Beyanname usulü

(1) “Spor kulüpleri, spor anonim şirketleri ve üst kuruluşların; ilgili mevzuat, tüzük ve esas sözleşmelerinde gösterilen amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterip göstermedikleri, defterlerini ve kayıtlarını mevzuata uygun olarak tutup tutmadıkları başta olmak üzere, idari ve mali her türlü işlem ve faaliyetleri Bakanlık tarafından denetlenir”.

(2) “Spor kulüpleri, 5253 sayılı Kanunun 19 uncu maddesi kıyasen uygulanmak suretiyle İçişleri Bakanlığı veya mülki idare amiri tarafından da denetlenebilir. Aynı Kanunun 30/A maddesinde belirtilen suçlar kapsamında spor kulübü veya spor anonim şirketinin genel kurul dışındaki organlarında görevli olanlar veya ilgili personel hakkında kovuşturma başlatılması hâlinde bu kişiler geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanı tarafından görevden uzaklaştırılabilir. Görevden uzaklaştırılan kişiler yerine görev yapmak üzere kurul yedek üyeleri sırayla çağrılır. Görevden uzaklaştırma tedbiri nedeniyle spor kulübü veya spor anonim şirketinin zorunlu organlarının oluşturulamaması hâlinde spor kulübü veya spor anonim şirketinin merkezinin bulunduğu ilin valisi tarafından görevlendirilecek üç kişilik komisyon tarafından en geç otuz gün içinde olağanüstü genel kurul yapılır”.

(3) “Bakanlık, denetimi belirlediği liglerde faaliyette bulunan spor kulüpleri ve spor anonim şirketlerinin mali durumunu ve kâr-zarar hesaplarını, yıllık dönemler hâlinde, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yetkilendirilmiş bir bağımsız denetim kuruluşuna denetlettirmek suretiyle de gerçekleştirebilir. Bu denetimin giderleri Bakanlık tarafından karşılanır. Beş yıl içinde aynı şirket için toplam üç yıl denetçi olarak seçilen denetçi iki yıl geçmedikçe denetçi olarak yeniden seçilemez. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve bu fıkrafta belirtilen süreleri kısaltmaya yetkilidir”.

Tablo 3. Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu

Spor Anonim Şirketleri

Spor anonim şirketi vasfının kazanılması ve kaybedilmesi

- (1) “6102 sayılı Kanuna göre kurulan ve tüzel kişilik kazanan anonim şirketler, Bakanlık tarafından tescil edilmeleri ile spor anonim şirketi vasfını kazanır”.
- (2) “Şirketlerin tescil başvurusu Bakanlık tarafından otuz gün içinde karara bağlanır. Başvuruda mevzuata aykırılık veya noksanlık bulunması hâlinde bu hususun otuz gün içinde giderilmesi istenir. Bu süre içinde bu aykırılık veya noksanlığın giderilmemesi hâlinde başvuru reddedilir. Başvuruda mevzuata aykırılık veya noksanlık bulunmaz ya da bu aykırılık veya noksanlık giderilmiş olursa şirket spor anonim şirketi siciline tescil edilir”.
- (3) “Spor federasyonları, belirli liglerde yer alabilmek için spor anonim şirketi statüsünde olma yükümlülüğü ve bu şirketler için ödenmiş sermayesi bir milyon Türk lirasından az olmamak üzere asgari sermaye zorunluluğu getirebilir”.
- (4) Bakanlık;

Hissedarlık Yapısı

- (1) “Spor kulüpleri, belirli bir spor dalına ilişkin aktif ve pasif varlıklarını bir bütün olarak, bir spor anonim şirketine sermaye olarak koyabilir veya devredebilir”.
- (2) “Bir spor anonim şirketi ile bu şekilde mal varlığı ya da sözleşme, ortaklık, yönetim veya benzeri bir bağlantısı olan spor kulübünün, ilgili spor anonim şirketinde 6102 sayılı Kanunun 195 inci maddesi anlamında doğrudan ya da dolaylı hâkimiyeti bulunmalıdır. Bu şekilde doğrudan veya dolaylı hâkimiyeti bulunan spor kulübü lehine düzenlenecek imtiyazlar hariç olmak üzere spor anonim şirketlerinde; diğer paylara, belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine, belirli pay gruplarına ve azlığa 6102 sayılı Kanunda düzenlenen herhangi bir imtiyaz tesis edilemez”.
- (3) “Bir spor kulübü ile bağlantılı olan spor anonim şirketlerinin paylarının nama yazılı olması zorunludur”.
- (4) “Bir spor kulübü ile bağlantılı olan spor anonim şirketlerinde şirket kârından kuruçulara, yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere herhangi bir menfaat sağlanamaz”.
- (5) “Gerçek veya tüzel kişilerin aynı ligde yer alan birden fazla spor kulübünde veya spor anonim şirketinde doğrudan veya dolaylı olarak hâkimiyeti bulunamaz”.

Yönetim

- (1) “Spor anonim şirketlerinin yönetim kurulu, esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş bir veya daha fazla kişiden oluşur”.
- (2) “6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere; halka açık spor anonim şirketlerinin, kurumsal yönetim ilkelerine uyumlarının derecelendirilmesi ve uymakla yükümlü oldukları kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin esaslar Sermaye Piyasası Kurulunun görüşü alınmak suretiyle Bakanlık tarafından ayrıca belirlenebilir”.
- (3) “Spor anonim şirketlerinin yönetim kurulu üyeleri hakkında diğer mevzuatta aranan şartlara ilaveten bu Kanunun 5 inci maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları da uygulanır”.
- (4) “Spor kulübü ve spor anonim şirketi yönetiminde yer alanlar aynı spor dalında ve aynı ligde faaliyet gösteren başka bir spor kulübü veya spor anonim şirketinin yönetiminde aynı anda görev alamazlar”.

Tablo 3. Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu

Mali Hükümler Temel İlkeler

- (1) Spor kulüpleri ve spor anonim şirketleri;
- a) “Ekonomik ve mali imkânlarını geliştirmek suretiyle şeffaflık ve güvenilirliklerini artırmak için çaba göstermek”,
- b) “Mali yükümlülüklerini süresi içinde yerine getirmek için gerekli özeni göstermek”,
- c) “Denk bütçe tesis etmek, giderlerini gelirleri oranında gerçekleştirecek bir idari ve mali yapı oluşturmak ve bu kapsamda ilgili spor federasyonu tarafından talimatlarla belirlenmiş bütçe ve harcama ilkelerine uyum göstermek”,
- ç) “Sporun sürdürülebilirliğini sağlamak ve korumak amacıyla faaliyetlerde bulunmak ve bu kapsamda uzun vadeli sportif yatırımları özendirmek, zorundadır”.

Spor kulüpleri ve spor anonim şirketlerinin gelir ve giderleri

- (1) Spor kulüpleri ve spor anonim şirketleri, tüzüklerinde veya esas sözleşmelerinde belirtilen amaçlarını ve bu Kanunda yer alan görevlerini gerçekleştirmek için aşağıdaki gelir kaynaklarından yararlanır:
- “Üye aidatları, Sponsorluk gelirleri, Sporcu transferlerinden alınan ücretler, Sporcu yetiştirme tazminatları, Sporcu eğitimi, kurs ve benzeri ücretler, Faaliyetlere katılım bedelleri, Müsabaka hâsılatları, Yayın gelirleri, Sahibi veya ortağı olduğu şirketler ile işletmelerden elde edilen gelirler, Toplantı ve benzeri faaliyetlere ilişkin gelirler, Reklam gelirleri, Kira gelirleri, Spor müsabakalarına dayalı bahis ve şans oyunlarından elde edilen isim hakkı gelirleri, Bağış ve yardımlar”
- 1) Spor dışı faaliyetlere ait gelirler
- “Finansman gelirleri, Öz sermaye katkıları ve Diğer benzeri gelirler”
- (2) Spor kulüpleri ve spor anonim şirketleri, tüzüklerinde veya esas sözleşmelerinde belirtilen amaçlarını ve bu Kanunda yer alan görevlerini gerçekleştirmek için aşağıdaki giderlerde bulunabilir:
- “Satış ve malzeme giderleri, Mağaza giderleri, Sporculara ve diğer personele yapılan ödemeler, Sporcu transferi giderleri, Faaliyetlere katılım ve müsabaka giderleri, Kiralama ve finansal kiralama giderleri, İdari giderler, Varlıkların kullanım haklarından kaynaklanan amortisman giderleri, Spor dışı faaliyetlere ait giderler, Finansman giderleri ve kâr payı dağıtımları, Gençlik geliştirme faaliyetlerine yapılan giderler ve altyapı giderleri, Sosyal sorumluluk faaliyetleri kapsamında yapılan giderler, Diğer benzeri giderler”.

Tablo 3. Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu

Yardım Şekilleri

- (1) “Bakanlık ve spor federasyonları; altyapı ve sporun gelişimine ilişkin konularda spor kulüplerine, spor anonim şirketlerine ve üst kuruluşlara yardımda bulunabilir”.
- (2) “Yardımlar, aynı veya nakdi şekilde yapılabilir”.
- (3) “Büyükşehir belediyesi, belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketler, spor kulüplerinin ve spor anonim şirketlerinin profesyonel spor dallarına ve bunların profesyonel sporcularına her ne ad altında olursa olsun kaynak aktaramaz ve yardımda bulunamaz. 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendi bu hükmün kapsamı dışındadır”.
- (4) “Bakanlık ve spor federasyonları, okul spor kulüplerine spora ilişkin faaliyetlerde bulunmak üzere aynı, nakdi veya teknik eleman görevlendirme şeklinde yardımda bulunabilir”.
- (5) “Bu madde kapsamında yapılacak yardımlara ilişkin diğer usul ve esaslar Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir”.

2012 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Kulüplerinin Dernekler yasasından çıkarılması için, Spor kulüpleri Yasa tasarısı çalışmalarına hız vermiştir. 2003 yılında yapılan Meclis Araştırması Komisyonu Sonuç Raporu bu yasanın taslağının temelini oluşturmaktadır. Komisyon Raporuna göre: Spor Kulüpleri kesinlikle dernek statüsünden çıkarılmalıdır. Spor Kulüplerinin tüm gelir ve giderlerinin kayıt altına alınması gerekmektedir. Anonim şirket ya da kendisine özgü yeni bir şirket şeklinde yapılanması sağlanmalıdır. Rapor sonucu doğrultusunda spor kulüplerinin Dernekler Yasası'yla ilerlemesinin yanlış olduğu söylenebilir. Yönetim ve denetim açısından sıkıntı olacağı ve bu şekilde spor kulüplerinin sürdürülebilir olmayacağı öngörülmüştür. 2022 yılına kadar yapılan tüm çalışmalara rağmen spor kulüplerinin beklediği yasa yürürlüğe girmemiştir.

2008 yılında gerçekleştirilen 6. Spor Şurası'nda yasa çalışmalarına başlanmış ve sporun hukuki boyutunun önemine vurgu yapılmıştır. Bu Şurada, spor hukuku ilk defa masaya yatırılmış ve Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne yasa çalışmaları yürütülmüştür. 2008 yılında başlayan yasa çalışmaları bir taslak metne dönüşmüş ancak yasalaşma gerçekleşmemiştir.

2014 yılında gerçekleşen toplantılardan sonra Türkiye Futbol Federasyonu tarafından yasa çalışmalarının yürütülmesi kararı alınmıştır. Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Türkiye Futbol Federasyonu çalışanları spor kulüpleri yasasına ilişkin taslak metin üzerinde çalışmış buna yönelik toplantılar gerçekleştirmiş ama yasalaşma olmamıştır

Spor Bilimleri V

2017 yılında İçişleri Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı ile Sermaye Piyasası Kurulunun görüşleri alınmıştır. Çalışmalara Gençlik ve Spor Bakanlığı kaldığı yerden devam ettirmiş ve fakat Spor Kulüpleri yasa tasarısı 2017 yılında TBMM gündemine gelmemiştir.

2020 yılında Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Çalıştayı; Gençlik ve Spor Bakanlığının öncülüğünde yapılmıştır. 91 spor federasyonu ve 175 spor kulübü yöneticisi, 13 komite ve birlik yöneticisi, 35 basın temsilcisi, Gençlik ve Spor Bakanlığı temsilen 95 kişi ve kuruluşların temsilcileri katılmıştır. Çalıştaya iştirak eden spor kulübü ve spor federasyonu yöneticileri spor kulüpleri ile spor federasyonlarına ilişkin bir yasaya ihtiyaç duyulduğunu tekrar vurgulamıştır. Spor kulüplerinin dernekler kanuna bağlı olmasının güncel sorunlara çözüm olmadığı özellikle belirtilmiştir. Sorunlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeni bir yasaya ve yaptırımlara ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. Spor federasyonları da yasadan kaynaklı sorun yaşadıklarını ve çözüm üretemediklerini ifade etmiştir. Bu doğrultuda daha önce yapılan çalışmalar sadece spor kulüplerine yönelikken bu çalıştay sonrası spor federasyonları da yasa taslağı bünyesine alınmıştır.

Çalıştay sonrası Türk sporunun mevcut durum analizi ve geleceğe yönelik stratejileri belirlemek için sonuç raporu hazırlanmıştır. Bu bağlamda, ilk önce Gençlik ve Spor Bakanlığı hukukçuları tarafından yasaya yönelik ön çalışma yapılmıştır. Daha sonra Spor Kulüpleri, Kulüpler Birliği ve Spor Federasyonlarının görüşleri alınarak, oluşturulan taslak metin düzenlenmiştir. Spor Kulüpleri yasası taslak metni Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve Sermaye Piyasası Kurulu ve kamu kurumlarının görüşlerine sunulmuş. Kamu kurumlarından gelen görüşler neticesinde taslak metinde düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Son hali ile spor kulüplerinin ve spor federasyonlarının görüşleri tekrar alınmıştır. 2021 yılında Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonlarından gelen uygun olan görüşler yasa metnine eklenmiştir. Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Yasası taslak metni Cumhurbaşkanı Yardımcısı başkanlığında yapılan toplantıda sunulmuştur.

2022 yılında TBMM bünyesinde yürütülen çalışmaların ardından ortaya çıkan yasa taslağı milletvekilleri tarafından Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanun teklifi (Esas No: 2 / 4331) şekline getirilmiş 24/3/2022 tarihinde TBMM'nde arz edilmiştir. Kanun teklifi Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunda 30/3/2022 tarihinde görüşülerek ve kanun metni üzerinde yapılan düzenlemelerle kabul edilmiştir. TBMM Genel Kurulu'nda Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu Teklifi, 22.04.2022 tarihinde kabul edilerek yasalaşmıştır (Gençlik ve Spor Bakanlığı,2023).

KAYNAKÇA

- Coşkun, M. (2006). Süreklilik ve Kopuş Teorileri Bağlamında Türkiye’de Eski ve Yeni Toplumsal Hareketler. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 61(01), 67-102. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ausbf/issue/3087/44783>
- Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, (2023). *Mevzuat Bilgi Sistemi 2023*. (11/02/2023 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=9012&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> adresinden ulaşılmıştır).
- Doğruluk Payı, (2023). *Türkiyedeki Spor Kulübü Sayısı 2023*. (23/02/2023 tarihinde <https://www.dogrulukpayi.com/iddia-kontrol/omer-fethi-gurer/turkiye-deki-spor-kulubu-sayisi-13-bini-gecmesine-ragmen-gelismis-ulkelerle-kiyaslandiginda-bu-rakam-cok-dusuk> adresinden ulaşılmıştır).
- Durmuş, A. G. (1998). *Spor Hukuku*. İstanbul: ALFA Basım Yayım Dağıtım, 46.
- Durmuş, A. G. (1999). *Futbol Kulüplerinin Stratejik Yönetimi*. Ankara: Bağırğan Yayınevi, 27, 35.
- Ekenci, G. (1997). İnsan ve Çevre İlişkilerinin Spor Kulübü Yönetimine Etkileri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(4), 35-43. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/gbesbd/issue/27954/303620>
- Ertas, Ş., & Petek, H. (2005). *Spor Hukuku: Yetkin Yayınları*.
- Fişek, K. (1998). *Devlet Politikası ve Toplumsal Yasayla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını. 1. Baskı.
- Gazete Kadıköy, (2023). *Amatör Spor Sahipsiz 2023*. (18/02/2023 tarihinde <https://www.gazetekadikoy.com.tr/spor/amatr-spor-sahipsiz> adresinden ulaşılmıştır).
- Gençlik ve Spor Bakanlığı, (2023). *Gençlik ve Spor Bakanlığı İstatistikler 2023*. (13/02/2023 tarihinde <https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/175/105/Istatistikler> adresinden ulaşılmıştır).
- Gençlik ve Spor Bakanlığı, (2023). *Spor Kanunu 2023*. (06/02/ 2023 tarihinde <https://spor-kanunu.gsb.gov.tr> adresinden ulaşılmıştır).
- Günişığı Gazetesi, (2009). *İşte Şirket Mağdurları 2009*. (26/02/2023 tarihinde <http://www.gunisigigazetesi.net> adresinden ulaşılmıştır).
- İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, (2023). *Yıllara Göre Faal Dernek Sayıları 2023*. (24/01/2023 tarihinde <https://www.siviltoplum.gov.tr/yillara-gore-faal-dernek-sayilari> adresinden ulaşılmıştır).
- Kalkınma Planları, (2023). *Kalkınma Planları 2023*. (15/02/2023 tarihinde <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/> adresinden ulaşılmıştır).
- Kaya, Ö. (2008). *Sivil Toplum Kuruluşları ve Kalkınma*. TC İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi, Yeterlik Tezi, Ankara.
- LinkedIn, (2023). *Türkiyedeki Kulüp Sporcu ve Antrenör Sayılarına Dair Kısa Erceğil 2023*. (19/02/2023 tarihinde <https://tr.linkedin.com/pulse/turkiyedeki-kulup-sporcu-ve-antrenor-sayilarina-dair-kisa-ercegil> adresinden ulaşılmıştır).
- Masteralexis, L., Barr, C., & Hums, M. (2011). *Principles and practice of sport management*: Jones & Bartlett Publishers.
- Öğüt, E. E. (2019). *Amatör Spor Kulüplerinde Etkili Yönetim*. Spor Yayınevi.
- OIC (2023). *Olimpiyat Komitesi Antlaşması 2023*. (20/02/2023 tarihinde https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Upload/Menu/624923_ioc_antlasmasi.pdf adresinden ulaşılmıştır).

- Özer, M. H. (2008). Günümüz İtibariyle Sivil Toplum Kuruluşlarının İktisadi ve Sosyal Fonksiyonları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 86-97. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/esosder/issue/6140/82382>
- Spor Kulüpleri ve Spor Federasyonları Kanunu Mevzuat, (2022). *Mevzuat 2022*. (20/02/2023 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.7405.pdf>, adresinden ulaşılmıştır).
- Sunay, H. (2017). *Spor Yönetimi (3. Baskı)*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- T.C. Resmi Gazete, (1949). 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu. 7229, 10 Haziran 1949.
- Talas, M. (2011). Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye Perspektifi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*(29), 387-401. Retrieved from (<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubar/issue/16970/177312>).
- TASKK (2022). *Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu Tarihçesi 2022*. (17/02/2023 tarihinde <https://www.taskk.org.tr/turkiye-amator-spor-kulupleri-konfederasyonu-tarihcesi-icerik-7550> adresinden ulaşılmıştır).
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, (1982).59. Madde. (21/02/2023 tarihinde https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/2021/TC_Anayasasi_ve_TBMM_Ic_Tuzugu.pdf adresinde ulaşılmıştır).
- Veri Kaynağı, (2023). *Türkiye Genelinde Spor Kulüplerinin Sayısal Dağılımı 2023*. (23/02/2023 tarihinde <https://www.verikaynagi.com/grafik/turkiye-genelinde-spor-kuluplerinin-sayisal-dagilimi/> adresinden ulaşılmıştır).